

LUNDS
UNIVERSITET

YTTRANDE

1(3)

2020-09-23

Dnr V 2020/1297

Utbildningsdepartementet

Utbildningsnämnden

Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning

Lunds universitet har anmodats att yttra sig över rubricerad promemoria. Svar ska lämnas via epost till Utbildningsdepartementet senast den 30 september 2020.

Sammanfattning

Lunds universitet delar promemorians problembeskrivning, ambition och målsättning rörande svensk lärarutbildning och instämmer att det krävs åtgärder. Promemorian ger dock inte tillräckligt underlag för att ta ställningen att lämplighetsprov enligt förslaget är ändamålsenligt och kostnadseffektivt.

Lunds universitet tycker att det är bra att lämplighetsprövningen i detta förslag avser lämplighet för utbildningen och inte det följande yrket. Dock kvarstår problemet att definiera vad det innebär att vara lämplig. Den frågan berörs inte av förslaget utan lämnas helt till respektive lärosäte.

Lunds universitet menar att det är problematiskt ur ett studentperspektiv, och negativt för förutsägbarheten i antagningssystemet, att varje lärosäte själva ska definiera lämplighet och utforma ett prov till en annars nationellt detaljstyrd yrkesutbildning. En sökande till flera lärosäten måste göra flera prov och risken att den sökande bedöms olika på olika lärosäten inför samma termin är överhängande.

Lunds universitet ser det som viktigt att lämplighetsprov utformas på ett sätt att det främjar breddad rekrytering.

Lunds universitet har goda erfarenheter av antagningsprov, genom särskilt tillstånd av UHR, i samarbete med andra lärosäten till Ämneslärarutbildning i Musik. Proven prövar färdighet i huvudinstrument, musikteori mm men innehåller också moment som kan ses som test av pedagogisk förmåga.

Angående att pröva lämplighet

Promemorian framför i det stora hela en förhoppning att lämplighetsprovning kommer att ge ökad genomströmning. Men lyckas inte visa att så är fallet och undviker frågor om eventuella negativa effekter och alternativa lösningar. Promemorian hänvisar till att lämplighetsprov används med framgång vid antagning till lärarutbildning i Danmark, Finland och vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping men utan att elaborera runt olika förutsättningar. I Finland har exempelvis läraryrket hög status och utbildningen högt söktryck. Det vill säga helt andra förutsättningar. Lämplighetsprovet kombineras också alltid med antagningsprover i ämneskunskaper.

Erfarenheterna vid HiJ är promemorians främsta argument för ett lämplighetsprov men samtidigt fann UHRs utredning av samma försöksverksamhet med lämplighetsprov, vid HiJ och LNU, ”[...]brist på generella positiva effekter, förekomsten av negativa effekter samt risk för att lämplighetsbedömningen missgynnar vissa grupper [...]”. UHR rekommenderade att studentgruppen skulle följas vidare. Lärarutbildningskonventet och SUHF efterlyste hösten 2019 fortsatt utredning av de problem som påvisats i försöksverksamheten. Det har inte gjorts och promemorian innehåller förslag som är problematiska och där det saknas entydiga positiva effekter utifrån försöksverksamheten med lämplighetsprov:

- Begreppet ”lämplighet” och hur det definieras i förslaget ställer högra krav på bedömarreliabilitet och det är tveksamt om intervju som form ensamt garanterar detta.
- Variationen inom ett system kan vara komplicerad att hantera och är problematiskt både ur rättssäkerhets- och likvärdighetsperspektiv. Förslaget är i sig segregering i det att man öppnar upp för olika bedömningar och/eller att lärosätena gör olika. Detta torde vara extra problematiskt för en yrkesexamen då detaljregleringen av denna skulle kunna tolkas som strävan efter likvärdighet. På skolnivå har vi också sett hur ”i särskapande” reformer motverkar likvärdighet.
- Spänningar som lärarutbildning redan har att hantera internt riskerar öka om inte extra medel tillskjuts och försöksverksamheten visade att processen är ytterst arbetskrävande och kostsam samtidigt som vinsterna är tveksamma.
- Att inte tillmäta utbildning potential till djupgående förändring för den enskilde individen väcker också en del frågor.

Pröva den språkliga förmågan för tillträde till svenska och svenska som andra språk

UHRs utredning pekar på flera skäl till avhopp. Vid Lunds universitets interna remissrunda framkommer önskemål om ett skriftligt språkprov i tillträde till ämneslärarutbildning i svenska och svenska som andraspråk.

Tyvärr antas det varje år en grupp studenter som saknar de språkliga färdigheter som krävs för att tillgodogöra sig en lärarutbildning med undervisning i något av svenskämnen som mål, trots godkända betyg från gymnasiet. Företrädare för svenskämnen vid Lunds universitet ser därför behov av att pröva den språkliga förmågan hos de studenter som söker sig till ämnena. De menar att det inte är tillräckligt att höja betygskravet på grund av betygsinflation och att den skriftliga

och muntliga språkförmågan är betydligt smalare än själva slutbetyget på en kurs i svenska eller svenska som andraspråk. Skriftlig och muntlig språkförmåga är central för att studenterna ska kunna tillgodogöra sig utbildningen och, i förlängningen, kunna verka som lärare i svenska respektive svenska som andraspråk.

Utöver att öka studenternas möjligheter att klara sin utbildning skulle språkprov rimligen också förhindra en del tidiga avhopp. Det vore bättre att låta de presumtiva studenterna få besked om sina språkliga brister innan de påbörjar sina studier, än att de i princip garanterat kommer att misslyckas med att klara av sin första termin.

Andra prioriteringar

Lunds universitet menar att för att säkerställa långsiktigt bibehållen volym och hög kvalitet i lärarutbildning borde utökade satsningar på forskning och forskarutbildning samt tätare samverkan mellan akademi och skolhuvudmännen avseende både utbildning och forskning prioriteras.

Beslut

Beslut om att avge detta yttrande har fattats av undertecknad ordförande för universitetets utbildningsnämnd efter föredragning av antagningschef Joakim Hall efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer.

Sylvia Schwaag Serger